

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ผู้บริหารองค์กรทั้งภาคเอกชนและภาครัฐบาลให้ความสำคัญยิ่งกับการงบประมาณ ซึ่งในอดีตนั้นงบประมาณจะกำหนดโดยกลุ่มบุคคล ซึ่งเป็นผู้บริหารระดับสูงขององค์กรภายใต้แนวคิดของการบริหารงานแบบรวมอำนาจ ทำให้เกิดปัญหาความไม่สอดคล้องระหว่างความต้องการของผู้ได้บังคับบัญชาและผู้จัดสรรงบประมาณ ในปัจจุบันจึงได้มีการนำแนวคิดของการมีส่วนร่วมในการจัดทำงบประมาณ (Budgetary Participation) เข้ามาใช้ผสมผสานกับแนวคิดของการบริหารงานแบบกระจายอำนาจ เพื่อให้ผู้บริหารในแต่ละระดับขององค์กรได้มีส่วนในการกำหนดงบประมาณที่อยู่ในความรับผิดชอบของตน โดยงบประมาณดังกล่าวต้องสอดคล้องกับทิศทางและเป้าหมายขององค์กร

การเปิดโอกาสให้ผู้บริหารแต่ละระดับมีส่วนร่วมในการกำหนดงบประมาณ ก่อให้เกิดผลดีต่อการพัฒนาขององค์กร โดยปัจจุบันมีงานวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการกำหนดงบประมาณจำนวนมาก โดยส่วนใหญ่จะเน้นศึกษาถึงความสัมพันธ์ของระดับการมีส่วนร่วมในงบประมาณกับตัวแปรต่างๆ เช่น การประเมินผลการดำเนินงาน ความพึงพอใจต่องาน ความพึงพอใจต่องบประมาณ โครงสร้างผลตอบแทน เป็นต้น และงานวิจัยส่วนใหญ่จะมุ่งศึกษาองค์กรภาคเอกชนในการศึกษาครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาในส่วนของรัฐวิสาหกิจ ด้วยเหตุผลที่ว่ารัฐวิสาหกิจมีการบริหารกึ่งเอกชนกึ่งราชการ มีบุคลากรและงบประมาณเป็นจำนวนมากที่ต้องบริหาร จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการกำหนดงบประมาณที่สนองความต้องการของบุคลากรภายในองค์กร อย่างเหมาะสม และรัฐวิสาหกิจกลุ่มที่สำคัญซึ่งผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษา คือ รัฐวิสาหกิจไฟฟ้า ด้วยเหตุที่ไฟฟ้าเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาความเจริญก้าวหน้าในทุกด้าน ไฟฟ้าเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างพื้นฐานที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรมทุกประเภท ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ จึงเหมาะสมที่จะทำการศึกษาเพื่อที่จะนำผลการศึกษาไปใช้เป็นประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมแก่องค์กรและผู้สนใจได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

งานวิจัยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำงานประมาณกับความพึงพอใจต่องานของผู้บริหารระดับกลาง
2. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำงานประมาณและระดับการประเมินผลงานที่ให้ความสำคัญกับความสำเร็จของงบประมาณ กับความพึงพอใจต่องานของผู้บริหารระดับกลาง

สมมติฐานการวิจัย

จากวัตถุประสงค์ของงานวิจัย ผู้วิจัยทำการแบ่งสมมติฐานที่จะทำการทดสอบออกเป็น 2 สมมติฐาน ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 การที่ผู้บริหารระดับกลางมีส่วนร่วมสูงในการจัดทำงานประมาณจะทำให้มีความพึงพอใจต่องานสูง

ตัวแปรอิสระ คือ ระดับของการมีส่วนร่วมในการจัดทำงานประมาณ

ตัวแปรตาม คือ ระดับความพึงพอใจต่องานของผู้บริหารระดับกลาง

จากแผนภาพที่ 1.1 จะเห็นได้ว่าเป็นการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำงานประมาณกับความพึงพอใจต่องาน โดยจะศึกษาแยกตามความพึงพอใจแต่ละด้าน และศึกษาความพึงพอใจในภาพรวมในขั้นตอนสุดท้ายตามสมมติฐานที่ 1

สมมติฐานที่ 2 การที่ผู้บริหารระดับกลางมีส่วนร่วมสูงในการจัดทำงานประมาณและการประเมินผลงานให้ความสำคัญมากกับความสำเร็จของงบประมาณ จะทำให้ผู้บริหารกลางมีความพึงพอใจต่องานสูง

ตัวแปรอิสระ คือ 1. ระดับของการมีส่วนร่วมในการจัดทำงานประมาณ

2. การประเมินผลงานที่ให้ความสำคัญกับความสำเร็จของงบประมาณ

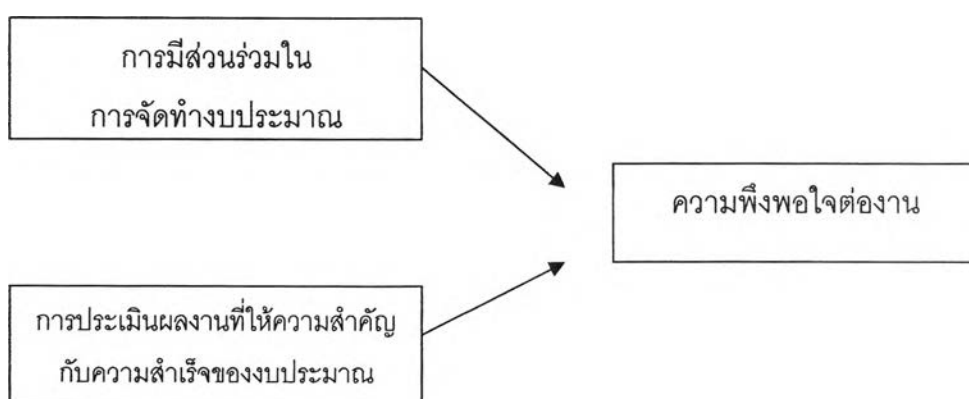
3. ผลกระทบของระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำงานประมาณและการประเมินผลงานให้ความสำคัญกับความสำเร็จของงบประมาณ

ตัวแปรตาม คือ ระดับความพึงพอใจต่องานของผู้บริหารระดับกลาง

จากแผนภาพที่ 1.1 สมมติฐานที่ 2 เป็นการทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรทั้งสาม อันได้แก่ ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำงบประมาณ การประเมินผลงานที่ให้ความสำคัญกับความสำคัญของงบประมาณ และความพึงพอใจต่องาน โดยจะศึกษาแยกตามความพึงพอใจแต่ละด้าน และศึกษาความพึงพอใจในภาพรวมในขั้นตอนสุดท้ายตามสมมติฐานที่ 2

แผนภาพที่ 1.1

ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในการจัดทำงบประมาณและการประเมินผลงานให้ความสำคัญกับความสำคัญของงบประมาณ กับความพึงพอใจต่องาน

ขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัยนี้ได้กำหนดขอบเขตในการวิจัยไว้ดังนี้

1. เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลและอภิปรายผล
2. ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในการจัดทำงบประมาณและการประเมินผลงานให้ความสำคัญกับความสำคัญของงบประมาณกับความพึงพอใจต่องานของผู้บริหารระดับกลางในรัฐวิสาหกิจไฟฟ้าในประเทศไทยเท่านั้น โดยผู้บริหารระดับกลาง หมายถึง ผู้อำนวยการกอง ผู้อำนวยการฝ่าย และตำแหน่งอื่นที่เทียบเท่าผู้อำนวยการกอง/ฝ่าย
3. เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามในระหว่างเดือน กรกฎาคม – สิงหาคม พ.ศ. 2546

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. การมีส่วนร่วมในการจัดทำงบประมาณ หมายถึง กระบวนการที่ผู้บริหารระดับสูง มอบหมายให้ผู้บริหารระดับรองลงมาตามสายการบังคับบัญชามีส่วนร่วมในขั้นตอน การจัดทำงบประมาณ ตัดสินใจ รวมถึงเปิดโอกาสให้ผู้บริหารที่เข้ามามีส่วนร่วม เหล่านั้นสามารถแสดงความคิดเห็นและโต้แย้งได้ (Milani, 1975)
2. ความพึงพอใจต่องาน หมายถึง ความพึงพอใจในด้านต่างๆ ในที่นี้จะหมายถึง ความ พึงพอใจต่อการปฏิบัติงาน ผลตอบแทน ความก้าวหน้าในองค์กร ผู้ร่วมงาน และการ ควบคุมขององค์กร (Smith, 1969)
3. การประเมินผลงานที่ให้ความสำคัญกับความสำคัญของงบประมาณ หมายถึง ระดับ การให้ความสำคัญของผู้บริหารระดับสูงในการประเมินผลงานของผู้บริหารระดับกลาง จากความสำเร็จของงบประมาณ (Sarant, 1978)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

งานวิจัยนี้มีประโยชน์ดังนี้

1. เป็นข้อมูลประกอบเพื่อนำไปกำหนดเงื่อนไขเพื่อสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของ ผู้บริหารระดับกลางขององค์กร ซึ่งมีการใช้งบประมาณเป็นเครื่องมือในการวางแผน และควบคุม
2. เพื่อขยายผลการวิจัยนี้ต่อไปอันจะก่อให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาระบบงบประมาณ ให้ดียิ่งขึ้น